

Landsbystrategi

stevns kommune

Indhold

Forord	3	
Indledning	5	
Levedygtige landsbyer	7	
Strategiens formål og mål	9	
Overblik over landsbyerne (kort)	10	
MÅL 1	Bevare og udvikle landsbymiljøernes bygningsmæssige kvaliteter	12
MÅL 2	Udvikle landsbyernes grønne og rekreative muligheder	14
MÅL 3	Styrke landsbyernes samlingssteder og aktiviteter	16
MÅL 4	Styrke borgerdrevne tiltag i landsbyerne	19
MÅL 5	Styrke landsbyernes organisering og engagement	20
MÅL 6	Iværksætte udviklingstiltag som skaber et løft for flere landsbyer sammen	23

Forord

I Stevn Kommune skal landsbyerne også i fremtiden være levedygtige lokalsamfund, hvor det er attraktivt at leve og bo. Derfor har vi lavet en landsbystrategi, som sætter fælles mål og retning for udvikling af landsbyerne i hele kommunen.

Landsbyerne har en række fælles vilkår, men de har også hver især deres egne kvaliteter, udfordringer og muligheder. For at tage hensyn til lokale forhold, lægger vi op til, at landsbyerne, som et supplement til landsbystrategien, også selv formulerer deres egne lokale strategier, hvor det giver mening.

Landsbystrategien er derfor både inspiration til lokale tiltag og en fælles ramme for samarbejde mellem landsbyer og kommune.

Vi ønsker at bevare og udvikle kvaliteterne i de unikke landsbymiljøer med historiske bygninger og grønne rekreative områder, samt fremme adgang til landskab og natur i landsbyerne.

Vi ønsker landsbyer i trivsel, hvor borgerne har gode muligheder for at organisere sig og selv er med til at præge og udvikle deres by. Vi ønsker landsbyer, hvor man har mulighed for at skabe mere liv og fællesskab og være stolt af sit sted.

Vi vil understøtte landsbyernes muligheder for at fastholde og udvikle samlingssteder og for at skabe nye rammer for rekreative aktiviteter og fællesskaber. Vi ønsker landsbyer med et stærkt civilsamfund, der bakker op om de eksisterende fællesskaber, men også kan skabe nye tiltag, aktiviteter og måder at være sammen på.

Vi vil bakke op om lokale borgerdrevne tiltag, som styrker den enkelte landsbys kvaliteter og fællesskaber, og vi vil støtte tiltag på tværs af kommunen, hvor det giver mening for flere landsbyer og skaber et samlet løft. Vi vil bidrage til at skabe mere levedygtige landsbyer, som er attraktive for byens borgere, tilflyttere og besøgende.

Disse ambitioner for landsbyerne har vi samlet i seks indsatsområder med hver sit mål, som Stevn Kommune vil prioritere og samarbejde med landsbyerne om. Vi inviterer landsbyerne og andre partnere til at arbejde i samme retning. Samarbejdet er en forudsætning for, at der kommer konkrete og bæredygtige resultater ud af strategien. Derfor er landsbystrategien også udviklet på baggrund af besøg i landsbyer og i samarbejde med Landsbyforum Stevn, landsbyernes netværksforening, hvor bylaug og borgerforeninger repræsenterer byerne.

Det er afgørende, at der kommer initiativer og virkelyst fra landsbyerne, som vi kan arbejde sammen om. Landsbyerne skal være indstillet på selv at gennemføre projekter, og kommunen skal til gengæld være en hjælpende hånd, der som udgangspunkt er imødekommende overfor landsbyernes idéer.

Landsbystrategien sætter mål og retning og er ramme for samarbejde om udvikling af vores landsbyer.

Henning Urban Dam Nielsen
Borgmester

Dejlig forårsdag i den stevnske landsby Store Tårnby

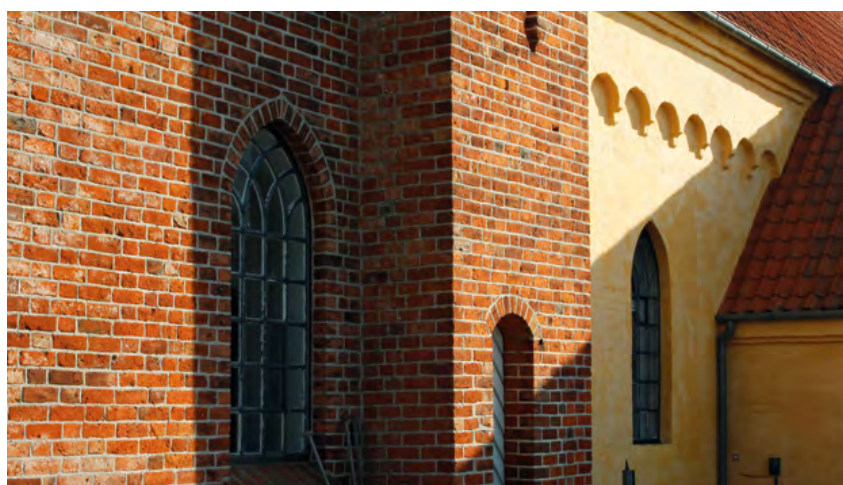
Indledning

Landsbystrategien har afsæt i planlovens krav om strategisk planlægning for landsbyer. Under hensyntagen til lokale forhold, skal kommunen foretage en strategisk planlægning, der tager stilling til udvikling af landsbyer. Den strategiske planlægning skal understøtte en udvikling af levedygtige lokalsamfund i landsbyer, fremme en varieret og målrettet udvikling samt angive overordnede målsætninger og virkemidler for udviklingen af landsbyer.

I Stevns Kommune er der i 2023 oprettet en landsbykoordinatorfunktion, som skal bidrage til at styrke udvikling i landsbyerne i samarbejde med de enkelte landsbyer og Landsbyforum. Dette samarbejde er, sammen med landsbystrategien, omdrejningspunkt for arbejdet med den strategiske planlægning for landsbyer.

Landsbystrategien bygger især videre på tidligere kortlægninger, analyser og anbefalinger i *Stevns Kommuneatlas* (2002), *Landskabsanalyse* (2011), *Arkitekturpolitik* (2012), *Rekreativ politik* (2013), *Screening af kulturmiljøer* (2018), *Boligpolitik* (2021), *Kommuneplan* (2021), *Planstrategi* (2023).

Landsbystrategien medtager også fokusområder fra *Vision for landdistrikter* (2019), som Landsbyforum tidligere har været involveret i at udarbejde sammen med daværende forening Udvikling Stevns.

Levedygtige landsbyer

Når udtrykket *levedygtige lokalsamfund* i landsbyer eller *levedygtige landsbyer* anvendes i planloven har det baggrund i regeringens Udvalg for levedygtige landsbyer, som i 2018 lagde grundstenen til strategisk planlægning for landsbyer. Levedygtighed handler i den sammenhæng om, hvorvidt en landsby for sig selv og/eller i samspil med nærliggende lokalsamfund og byer har nogle af nedenstående kvaliteter.

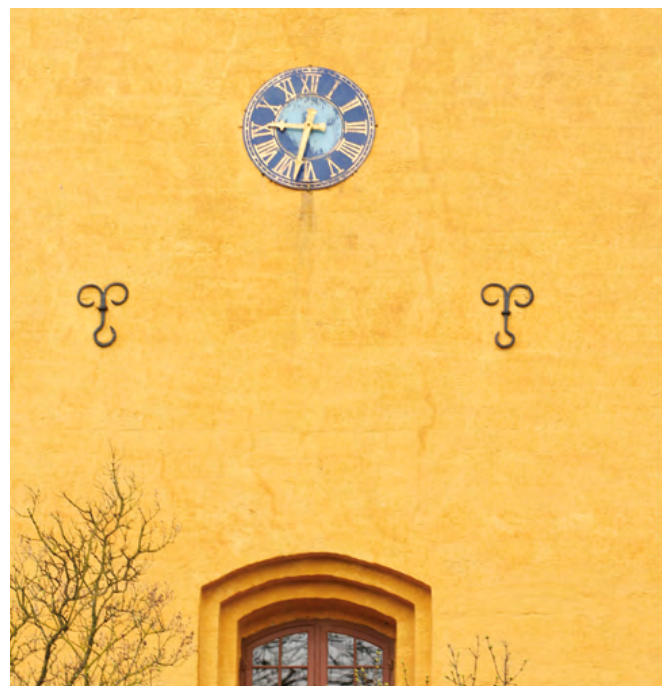
- Attraktivt nærmiljø med tidssvarende boliger,
- adgang til landskab og natur,
- nærhed til offentlig og privat service,
- tilgængelighed til beskæftigelse og gode muligheder for etablering af virksomhed,
- social og kulturel sammenhængskraft.

De ovenstående forhold har betydning for, om en landsby er et attraktivt bosted, og om landsbyen kan tiltrække nye beboere. Det er vigtigt, fordi den generelle befolkningsudvikling i Danmark har en bevægelse mod de største byer i landet og mod de største bycentre i kommunerne. Den udvikling har udfordret landsbyerne og gjort det mere presserende at være attraktiv for tilflyttere.

I Stevns Kommune er der tilflytning til flere landsbyer, men befolkningsprognosen frem mod 2033 peger på, at indbyggertallet vil være svagt faldende eller uændret i de fleste landsbyer i de kommende år. En meget konkret følge af befolkningsudviklingen er fx, at bygninger lettere kommer til at stå tomme og forfalde, og det kan meget nemt udfordre, hvor attraktiv landsbyen er for tilflyttere.

Befolkningsudviklingen gør det også svært at fastholde private og offentlige servicefunktioner i landsbyer. Nogle af de større stevnske landsbyer har stadig enkelte kommunale servicefunktioner, mindre idrætsfaciliteter, friskole og daginstitution. Mange landsbyer er hjemsted for mindre virksomheder, og tre landsbyer har dagligvarebutikker, som dog er meget afhængige af den lokale opbakning.

Den generelle udvikling giver grund til at have øget fokus på at sikre attraktive landsbyer – for de nuværende borgere i byerne og for de potentielle og kommende tilflyttere.

Strategiens formål og mål

Det er landsbystrategiens formål at pege på områder, hvor de stevnske landsbyer kan udvikle deres kvaliteter og skabe levedygtige lokalsamfund, som det er attraktivt at leve og bo i. Ikke for at konkurrere med de større byer, men nærmere for at være et reelt alternativ. Strategien fokuserer på de forudsætninger for levedygtige lokalsamfund, som er mulige at udvikle i de enkelte landsbyer med afsæt i kvaliteter der allerede findes i landsbyerne: et attraktivt nærmiljø med tidssvarende boliger, adgang til landskab og natur, social og kulturel sammenhængskraft.

Det skal understreges, at landsbyerne er forskellige, og derfor vil der også være forskellige nuancer i udfordringer, muligheder og styrkepositioner i byerne. Landsbystrategien sætter overordnede mål og retning for landsbyernes udvikling, men samtidig kan den være afsæt og inspiration for lokale initiativer i hver landsby.

Strategien har seks overordnede mål, som er udfoldet i de følgende afsnit. Landsbyernes udfordringer og muligheder er beskrevet nærmere i hvert afsnit.

Ved hvert mål er der oplistet emner og mulige tiltag, som kommunen vil arbejde med, enten ved at iværksætte tiltag eller understøtte landsbyer og andre aktører i at gøre det. De udvalgte mål er samtidig en rettesnor for anvendelse af kommunens ressourcer og de partnerskaber og samarbejder, som vi vil prioritere i forbindelse med udvikling af landsbyer de kommende år.

STRATEGIENS MÅL

1. **Bevare og udvikle landsbyernes bygningsmæssige kvaliteter**
2. **Udvikle landsbyernes grønne og rekreative muligheder**
3. **Styrke landsbyernes samlingssteder og aktiviteter**
4. **Styrke borgerdrevne tiltag i landsbyerne**
5. **Styrke landsbyernes organisering og engagement**
6. **Iværksætte udviklings tiltag som løfter flere landsbyer sammen**

Landsbystrategien understøtter FNs verdensmål mål nr. 11 om Bæredygtige byer og lokalsamfund.

Overblik over landsbyerne

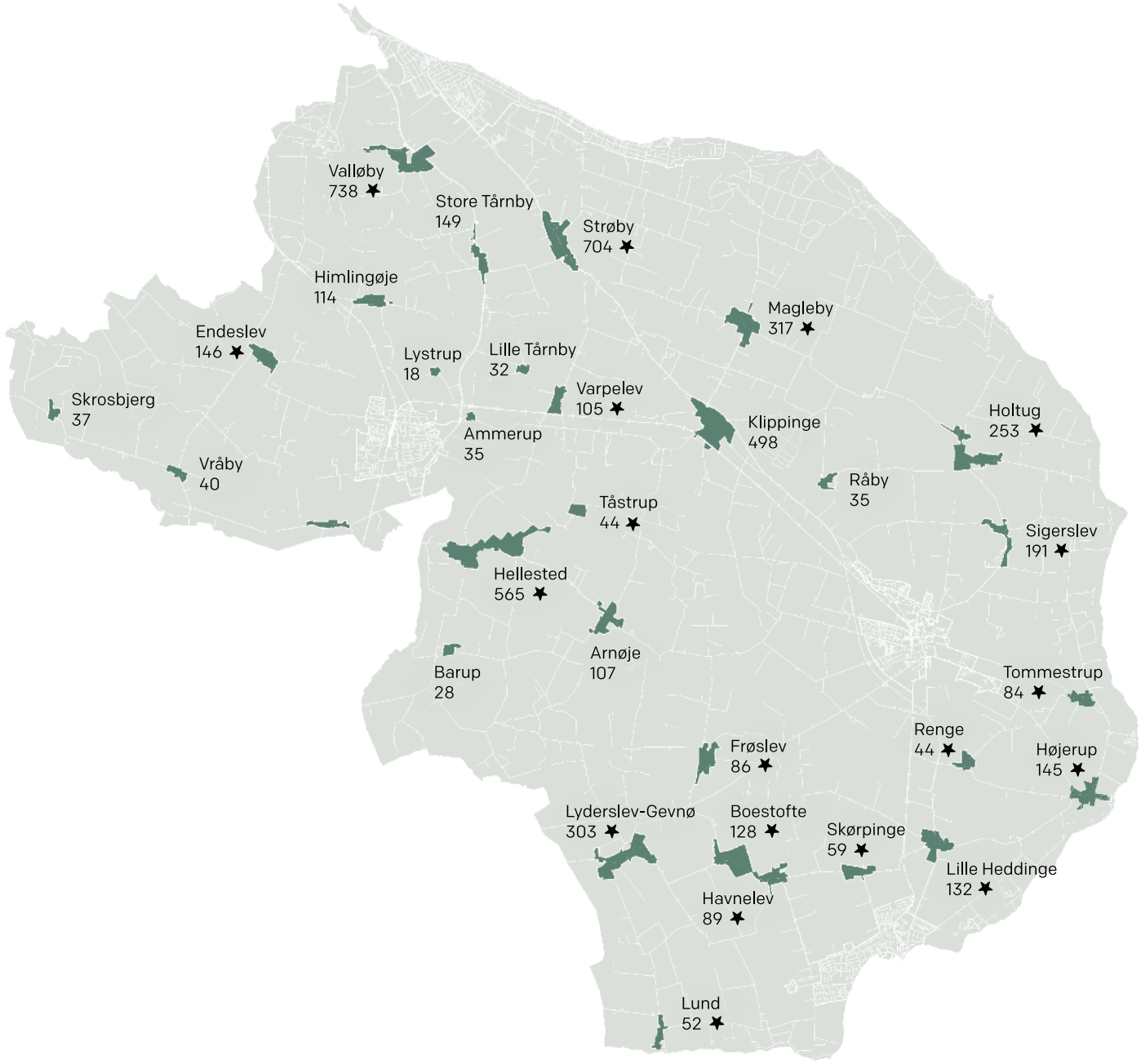
I Landsbystrategien har vi en bred forståelse af landsbyer med afsæt i, hvilke byer der er medlem af Landsbyforum, og hvad der i daglig tale opfattes som landsbyer. Strategien inkluderer derfor også Hellested, Klippinge, Strøby og Valløby, der i kommuneplanens bymønster har status som ‘øvrige byer’ og ligger i byzone. Det betyder, at der bl.a. er muligheder for større byvækst end landsbyerne i landzonen.

I landzonen har de landsbyer som er afgrænsede i kommuneplanen mulighed for et begrænset antal nye boliger og mindre erhverv, mens der i de resterende landsbyer i udgangspunktet er mere indskrænket mulighed for udvikling af bygningsmassen.

Landsbyer der er afgrænsede i kommuneplanen:
Højerup, Lille Heddinge, Varpelev, Holtug, StoreTårnby, Vråby, Sigerslev, Boestofte, Lyderslev/Gevnø, Lund, Endeslev, Himlingøje, Magleby.

Udpegede kulturmiljøer
Landsbyer med kulturmiljøer: Endeslev, Skørpinge, Varpelev, Havnelev, Boestofte, Magleby, Frøslev, Lyderslev-Gevnø, Renge, Lille Heddinge, Højerup, Tommestrup, Sigerslev, Holtug, Tåstrup, Lund, Hellested, Valløby, Strøby.

Kulturmiljøerne er udpeget i kommuneplanen, og der er udarbejdet retningslinjer for, hvordan de skal forvaltes.
Man kan finde flere oplysninger om landsbyerne på www.stevns.dk/landsbyer

Antal indbyggere i landsbyerne i februar 2024 er angivet på kortet

★ De 16 landsbyer, hvor er der udpeget kulturmiljøer, er markeret på kortet med en stjerne.

Bevare og udvikle landsbymiljøernes bygningsmæssige kvaliteter

I Stevns Kommune finder man landsbyer med rødder tilbage til jernalderen, som Lund, og nyere landsbyer præget af bymæssig bebyggelse fra sidst i 1800-tallet som i Boestofte. Mange landsbyer er kendetegnet ved, at gårde og huse er bygget rundt om et centralt ubeboet areal, byens gamle forte eller gadekær. Det er også typisk, at de gamle gårde og huse slynger sig langs et længere vejforløb eller ligger samlet i midten omgivet af markstykker i stjerneformation. Mange af gårdene har i dag andre formål end landbrug.

Det er karakteristisk for kommunen, at der i byerne er bevaret mange fine landsbymiljøer præget af tæt-liggende landhuse og større gårdanlæg. I landsbyerne kan man stadig få fornemmelse af byens oprindelige struktur og forandring frem til landboreformerne og udskiftningen i 1700-tallet. Man kan også stadig udpege bygninger der fortæller om landsbyens liv og historie i gamle rytterskoler, landsbyskoler, smedjer, mejerier, møller, bagerier, købmandsgårde, frysehuse, sprøjte-huse og brugsforeninger.

Der findes mange fine eksempler på både bindingsværkshuse og grundmurede huse opført i kridtsten, udvundet af Stevns Klint. De mange bygninger opført i kridtsten udgør en unik, lokal byggeskik som ikke findes andre steder. Enkelte bygninger er fredet af staten, og i langt de fleste landsbyer kan man finde bygninger der er udpeget med forskellige bevaringsværdier i kommuneplanen og registreret i Slots- og Kulturstyrelsens database over fredede og bevaringsværdige bygninger.

Kulturmiljøer i landsbyer

De stevnske landsbyer er vidnesbyrd om bygningskulturelle og kulturhistoriske kvaliteter, som fortæller om vores identitet og historie. Det er med andre ord fælles kulturarv, som er vigtig at bevare og som kan være en ressource der bidrager til at gøre landsbyen attraktiv. Når et område bærer på væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling, kan det også betegnes som et kulturmiljø.

I 2018 foretog Stevns Kommune i samarbejde med Arkitektskolen Aarhus en screening af kommunens kulturmiljøer. Man endte med at udvælge og kvalificere 48 kulturmiljøer, og 16 af disse var miljøer beliggende i landsbyer med særlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier. Screeningen peger også på, hvordan kulturmiljøerne i landsbyerne på forskellig vis fortæller en vigtig historie og samtidig bærer forskellige potentialer til at udvikle turisme, bosætning, erhverv og kulturformidling. Se landsbyerne på kortet side 11.

Misligholdte og tomme bygninger

Hvor de ældre huse kan give et idyllisk og hyggeligt indtryk med historiske lag, så kan tomme huse og bygninger i forfald tilsvarende udfordre landsbymiljøets kvaliteter. Der er områder i landsbyerne som fremstår misligholdt, og der er bygninger i stærkt forfald. En af årsagerne er, at nogle bygninger er ubeboede igennem længere tid. Da Stevns Kommune lavede en boligpolitik i 2021, blev der registreret 305 boliger i kommunen, som havde stået tomme de sidste seks måneder. Heraf var de 60 i landsbyer og 102 i landområder.

Misligholdte og tomme bygninger som står ubrugte hen i længere tid, kan skæmme hele byens udtryk. Det er en udfordring i de fleste landsbyer. Hvis et fortsat fald i landsbyens indbyggertal følges af en bygningsmasse præget af tomme eller misligholdte boliger i forfald, kan det blive en negativ spiral og en udfordring for de bevaringsværdige landsbymiljøer.

Derfor bør der gøres en indsats for at forbedre landsbymiljøernes bygningsmæssige kvaliteter. Her kan én mulighed, blandt andre tiltag, være at opkøbe og renovere bevaringsværdige huse. På længere sigt kan man overveje muligheden for at nedrive tomme/forfaldne huse, bygge nyt eller indrette de tomme grunde til nye typer byrum, hvor der fx er fokus på natur og rekreative muligheder.

Læs mere om
kulturmiljøer, bevarings-
værdige bygninger
og unikke kridtstenshuse
på stevns.dk/landsbyer

Stevns Kommune rummer mange fine landsbymiljøer med historiske bygninger, som er værd at bevare og udvikle. De mange bygninger opført i kridtsten udgør en unik, lokal byggeskik som ikke findes andre steder.

Tiltag som Stevns Kommune vil arbejde med at igangsætte eller understøtte:

- Vejledning i bæredygtighed og god byggeskik ved renovering og ombygning af private boliger

- Formidling af gode eksempler på energioptimering, hvor der samtidig tages hensyn til arkitektoniske og andre bevaringsværdier

- Formidling og vejledning i forbindelse med vedligehold og energioptimering af huse i den særlige stevnske byggeskik med lokale kridtsten

- Inspiration til vedligehold og forskønnelse af bygninger generelt

- Formidling af landsbyernes fortællinger, kulturhistorie, kulturarv, værdier og andre kvaliteter

- Tilvejebringe kommunale midler til landsbyfornyelse, for at få del i statslige refusionsmidler afsat til formålet. Landsbyfornyelse kan fx være istandsættelse eller nedrivning af tomme boliger og indretning af byrum på tomme grunde, samt støtte til forsamlingshuse.

- Byvandring med landsbybeboere i samarbejde med fx museet og lokalhistorisk arkiv for at fremme viden om og indsigt i lokale fortællinger og særlige lokationer

- Understøtte udvikling af alternative bo- og boligformer, fx ved udnyttelse af funktionstømte bygninger

- Vurdere om der i den kommende kommuneplan er grundlag for at udpege 1-2 omdannelseslandsbyer, hvor der er mulighed for at skabe en mindre udvikling i landsbyen. Undersøge om det kan være hensigtsmæssigt at overføre enkelte landsbyer til byzone.

MÅL 2

Udvikle landsbyernes grønne og rekreative muligheder

Adgangen til natur er meget forskellig i landsbyerne og naturligvis afhængig af beliggenhed. Generelt er der nærhed til landområder, skov og kyst med den unikke Stevns Klint. Mest markant er Højerup og Lunds beliggenhed ud til kysten, men flere byer har også forbindelse og relation til den stevnske kyststrækning. Holtug har fx samarbejde med foreningen bag Bøgeskov Havn. Flere landsbyer har en særlig adgang til Tryggevælde Ådal, mens Sigerslev og Gevnø har store moser helt tæt på. Det er styrkepositioner, som disse byer kan videreudvikle, hvor de andre landsbyer i højere grad kan arbejde med adgangen og forbindelsen til det omkringliggende landskab og grønne områder i landsbyen

I mange af landsbyerne spiller beplantning, fælles-områder, gadekær, grønne haver, vejtræer og hegn en vigtig rolle for byens udtryk. Nogle steder er der også landsbyhaver som traditionelt set har været nyttehaver eller skolehaver med frugttræer og buske. Det er også karakteristisk for landsbyernes struktur og historie, at de er tæt forbundet til landskabet, og der er mange steder flotte udsyn over markerne. Disse væsentlige historiske og rekreative kvaliteter styrker værdien af de karakteristiske, stevnske landsbymiljøer.

Landsbyernes grønne kvaliteter er dog ikke længere en selvfølge, og adgangen til landskabet er i flere landsbyer begrænset. Mange steder er der ikke særligt sammenhængende stisystemer i og omkring landsbyerne, bl.a. fordi de tidligere tiders net af kirke- og skolestier samt stier langs diger og hegn ikke findes længere.

Der er et potentiale i at forbedre landsbymiljøerne ved at genoprette eller udvikle bedre adgang til landskabet og de rekreative områder.

Hvad der er muligt og hensigtsmæssigt, afhænger af forholdene i den enkelte landsby, da de forskellige landsbyer har forskellige kvaliteter at bygge videre på. De fleste landsbyer har mindre arealer af gammel fælles jord (i dag i kommunens eje), der måske kan bringes i spil. Desuden kan det være relevant at arbejde med at udvikle nye grønne/rekreative rum i landsbyen på ubebyggede områder, eller hvor det kan blive aktuelt at nedrive tomme/forfaldne huse. Borgernes engagement og evne til at samarbejde med lodsejere og andre aktører vil også være afgørende.

Et eksempel på en markant udvikling af en landsbys rekreative muligheder er den store Klippinge Bypark, som borgerforeningen har arbejdet på i flere år, og stadig udvikler med forskellige opholdsrum, diverse motionsredskaber og shelter. Et andet godt eksempel er Grønningen i Holtug, som tidligere var et sumpet område fyldt med skrald ved siden af gadekæret. Efter aftale med lodsejerforeningen som ejer området, fik Holtug Samarbejdsforum udviklet det til et grønt, rekreativt område midt i byen, hvor der er plads til aktiviteter, fælles arrangementer og shelter til overnattende cykelturister. Begge projekter er gennemført med fondsmidler.

01 Borgere i Klippinge har sat gang i en positiv spiral med at udvikle byparken og får god opbakning fra flere fonde.
02 Grønningen i Holtug ligger på cykelruten København-Berlin, så der er ofte overnattende gæster i det lille shelter.
03 Strøby Fæld har med ny en stor legeplads udviklet sig som byens samlingssted og indgang til Tryggevælde Ådal, takket være en frivillig indsats.

Tiltag som Stevns Kommune vil arbejde med at igangsætte eller understøtte:

- Styrke adgangen til natur, landskab og rekreative områder i og omkring landsbyen
- Inspiration til vedligehold og udvikling af fælles arealer med rekreative formål
- Byvandring med landsbybeboere eller lokale arbejdsgrupper for at identificere muligheder for grønne og rekreative forbedringer

- Muligheder for at forbedre nuværende stisystemer, genetablere gamle stier, lave nye trampestier, samt genopdage skjulte diger og gadekær i haver og krat.
- Tilbud og oplevelser til borgere og besøgende, fx byvandring, formidling af landsbyen m.m.
- Udvikling af nye typer byrum, hvor der er fokus på natur og rekreative muligheder.

MÅL 3

Styrke landsbyernes samlingssteder og aktiviteter

15 landsbyer i Stevns Kommune har et forsamlingshus, som er det primære samlingssted for en række aktiviteter, fra kreative sysler til loppemarked, foredrag, borgermøder, fællesspisninger og fester.

Forsamlingshusene er også samlingssted for borgere i oplandet udenfor landsbygrænsen. Mindre landsbyer som fx Barup, Arnøje og Tåstrup har ikke eget forsamlingshus, men har nærhed til Hellested. Endeslev og Vråby kan siges at dele forsamlingshuset midt imellem de to byer. Mere markant er det, at byer som Klippinge og Højerup ikke har et indendørs samlingssted i landsbyen.

De lokale samlingssteder er vigtige for landsbyernes fællesskaber. Selvom Stevns kommune er kendetegnet ved, at landsbyerne ligger tæt og heller ikke langt fra større byer med kommunal service og kulturtilbud, så spiller det helt lokale samlingssted en rolle for den sociale og kulturelle sammenhængskraft i landsbyen. Det er derfor vigtigt at have fokus på at bevare husene, som også er en del af landsbyernes bidrag til kommunens kulturarv.

Der er også et potentiale i at udfolde endnu flere aktiviteter i samlingshusene, så de i højere grad bliver rum for mange aldersgrupper og fællesskaber i landsbyerne. Det er nogle steder også oplagt at udvikle rummet omkring huset til rekreative aktiviteter.

Øvrige samlingssteder

De fleste landsbyer har gadekær, legeplads eller andet rekreativt område, fx en græsmark på et opfyldt gadekær, som er de primære lokale, samlingssteder udendørs.

Nogle af de større landsbyer har mindre idrætsfaciliteter, hvor der er tilknyttet foreningsliv, fx Hellested, Lyderslev, Sigerslev og mellem Klippinge og Magleby. I byer som Store Tårnby og Strøby er de gamle idrætsforeningers klubhuse overtaget af borgerforeningen,

og idrætsarealet bruges nu til bredere rekreative formål. I Endeslev har bylauget indrettet et fælles værksted til byens borgere i en tidligere kommunal garage. Ved Magleby er den gamle losseplads omdannet til en mountainbikebane, og stedet benyttes også til gåture og hundeluftning.

16 landsbyer har en kirke, som ud over at være samlingssted, også er markante kulturhistoriske monumenter i landskabet. I flere landsbyer er der eksempler på, at borgerforening og kirke samarbejder og koordinerer arrangementer i landsbyen. I Hellested og mellem Klippinge og Magleby er der friskoler, og i Boestofte idrætsefterskole, som har betydning for byerne.

Tiltag som Stevns Kommune vil arbejde med at igangsætte eller understøtte:

- Støtte til bæredygtig energirenovering og udvikling af eksisterende samlingssteder, fx forsamlingshuse (via Landsbypuljen og hjælp til fundraising).
- Undersøge mulighederne for at etablere nye samlingssteder og aktiviteter i funktionstømte bygninger som fx klubhuse, gårdbygninger, tomme butikslokaler og lignende, særligt i landsbyer der ikke har forsamlingshuse eller lignende fælles samlingssteder.
- Udvikling af nye typer udendørs samlingssteder, der fremmer aktiviteter og fællesskab
- Samarbejde med kulturelle aktører og andre om at skabe aktiviteter i landsbyerne.

- 01 Valløby Forsamlingshus ligger velholdt ved siden af kirken
- 02 Børnehavebørn hygger sig på udfugt i Klippinge Bypark
- 03 Udendørs samlingssted på det grønne område i Hellested
- 04 Værkstedet i "Garagen" er indrettet af Enderslev bylaug og kan benyttes af alle i byen
- 05 Gadekæret er centralt mødested i St. Tårnby
- 06 Lossen ved Magleby er omdannet til MTB-bane og benyttes også til gåture

- 01 En borgerindsamling i Holtug og støtte fra kommunen gjorde det muligt at få Klintekongen skåret ud af et gammelt egetræ.
- 02 Domkirken i Råby er rejst af driftige borgere i Råby der ville bevare et vartegn for byen. Den lokale kunstner Bo Karberg har været involveret i udformning af kridtstensskulpturen.
- 03 Trines Hus, som er fredet, bliver vedligeholdt af borgere i Tåstrup og er åben for offentligheden.
- 04 Frivillige i Vråby vedligeholder den gamle brandstation.
- 05 Lund Havn drives af frivillige kræfter og er omdrejningspunkt for meget fritid og fællesskab i landsbyen.
- 06 Enderslev Bylau har lavet et tingsted som er en hyldest til Endeslev og de stevnske landsbyer

MÅL 4

Styrke borgerdrevne tiltag i landsbyerne

Den strategiske landsbyplanlægning skal tage hensyn til lokale forhold, og landsbyerne skal have mulighed for at udvikle sig forskelligt. Det er der større mulighed for, jo mere borgerne engagerer sig i landsbyens udvikling. Borgernes engagement skaber desuden bedre løsninger og mere ejerskab til udviklingen i landsbyen. Derfor bakker kommunen op om borgerdrevne initiativer, som er med til at gøre landsbyen mere attraktiv og rar at bo i.

Lokale strategier

For at samle de lokale kræfter, tale med samlet stemme og have en fælles retning, kan det være en hjælp at formulere en fortælling, en plan eller en strategi. Derfor opfordrer vi landsbyerne til at lave lokale strategier, der supplerer den overordnede landsbystrategi.

Det er en mulighed for, at bylaug og borgerforeninger, sammen med øvrige grupper af borgere i landsbyen, kan fokusere på de særlige lokale kvaliteter, udfordringer og forudsætninger. Det er ligeledes en mulighed for at formulere fælles mål og konkrete tiltag for landsbyen, som man gerne vil gøre en indsats for. Det er et bidrag til at styrke landsbyernes ejerskab, sætte præg på udviklingen med borgerdrevne aktiviteter og tale med fælles stemme som landsby.

Flere landsbyer kan samarbejde om at udvikle en lokal strategi. Helt små landsbyer, kan overveje om tæt beliggenhed og relation til en eller flere nærliggende byer giver anledning til at samarbejde om en strategi.

De lokale strategier vil fungere som et dialogværktøj mellem kommune og landsby i det fælles arbejde med at udvikle landsbyerne. Den lokale strategi giver i den forbindelse kommunen en pejling på, hvad borgerne finder vigtigt for udviklingen af deres lokalområde. Landsbystrategien kan i den forbindelse være inspiration og afsæt for lokale strategier, initiativer og samarbejde med kommunen.

Kommunen vil understøtte bylaug, borgerforeninger og lignende organiseringer i processen med at udvikle og realisere lokale strategier, hvis de ønsker det. Kommunen udvikler en skabelon til en strategi, som landsbyerne kan benytte og som indeholder gode råd til processen.

Øvrige tiltag som Stevns Kommune vil arbejde med at støtte og samarbejde om:

- Borgerdrevne projekter som udvikler landsbyens miljø, bygningsmæssige kvaliteter, natur, grønne områder, rekreative muligheder, samlingssteder, fællesskaber og aktiviteter.
- Borgerdrevne fælles varmeløsninger, energifællesskaber og andre bæredygtige tiltag der fremmer grøn omstilling i landsbyen
- Etablering af borgerdrevne butikker, fx minikøbmænd
- Samarbejder og partnerskaber med aktører der arbejder med udvikling af turisme og erhverv
- Borgerdrevet bosætningsudvikling – hvor borgerne, i en eller flere landsbyer i samarbejde, tager initiativ til at arbejde målrettet med at tiltrække nye beboere
- Fremme udvikling af fællesskaber der arbejder med klimarelaterede emner i tråd med kommunens klimaplan

Styrke landsbyernes organisering og engagement

Landsbyerne i Stevns Kommune er næsten alle organiseret med et bylaug eller en borgerforening, som varetager forhold der angår landsbyens fælles interesser. I enkelte byer er det forsamlingshusets bestyrelse som har denne opgave. Indsatsen kan variere meget fra traditionelt vedligehold af badebroer, gadekær og årlige begivenheder, til dialog og samarbejde med kommunen og gennemførelse af deciderede udviklingsprojekter.

Den sociale sammenhængskraft og evnen til at udvikle borgerdrevne initiativer er afgørende for landsbyernes levedygtighed. I en by som Lyderslev-Gevnø med omkring 300 indbyggere har en vedholdende borgerindsats i 2020-2023 sikret, at der fortsat er en dagligvarebutik i byen. Det er et eksempel der viser, at det er muligt at opretholde mindre butikker i landsbyer, hvis man løfter i fælles flok.

Jo bedre en landsby er til at organisere sig og samarbejde, des større udviklingsprojekter kan byen løfte, flere kompetencer kan bringes i spil, flere eksterne midler kan hentes hjem. Det kan være en positiv udvikling der kan brede sig som ringe i vandet, hvor flere bliver involveret og flere får ejerskab til byens udvikling.

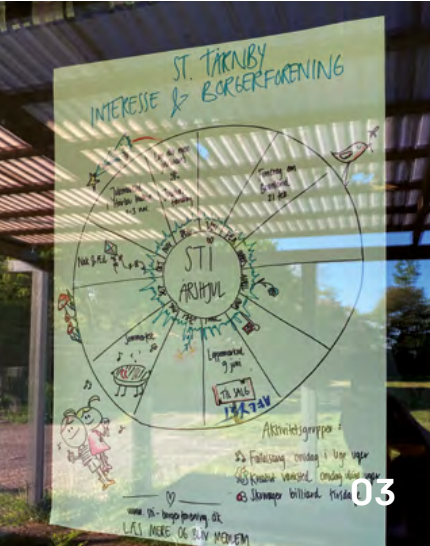
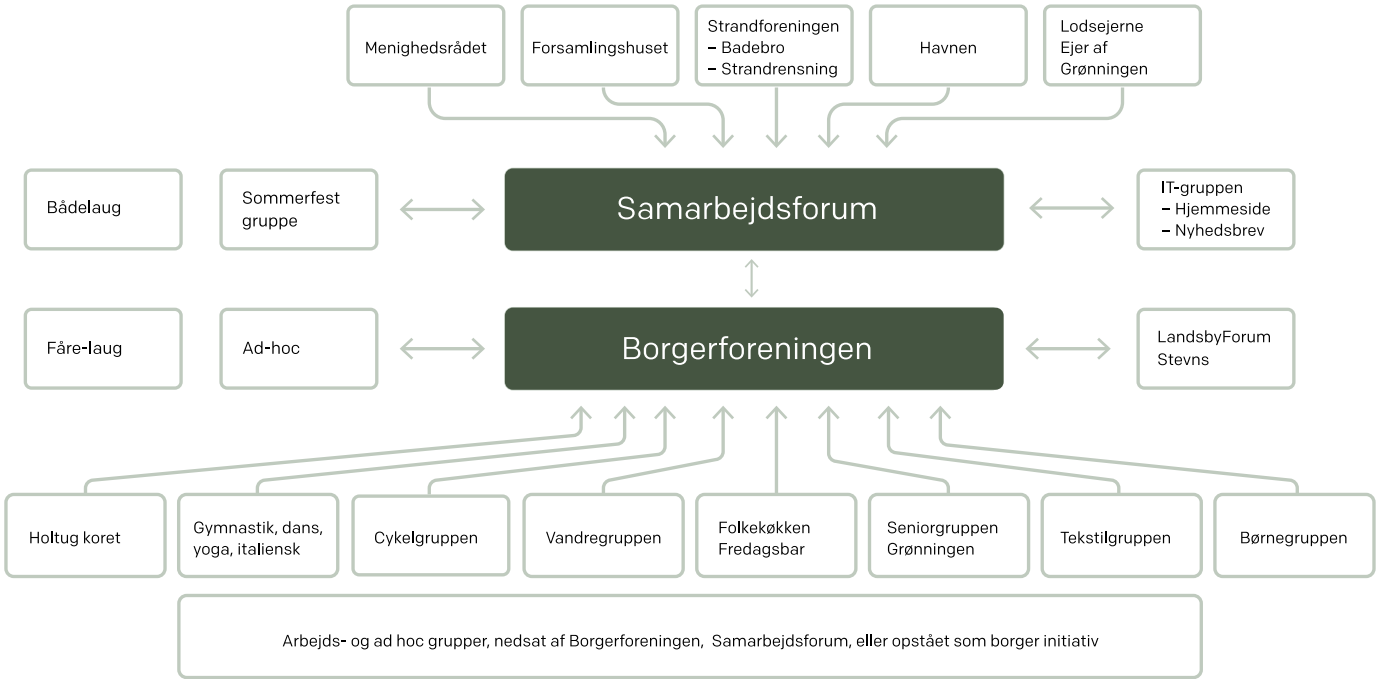
Men mange steder er det de samme få personer, som er drivkræfter, og det kan nogle gange være vanskeligt at få de øvrige landsbybeboere med. Det var en af konklusionerne, da emnet blev diskuteret i Landsbyforum i forbindelse med strategiens tilblivelse.

Der er et potentiale i at arbejde videre med, hvordan flere kan engagere sig i det lokale på forskellig vis, hvordan den lokale organisering kan styrkes, og hvordan flere kan få mere ejerskab. Det kan både dreje sig om at bakke op om de eksisterende foreninger, men også være åben for nye måder at organisere sig på. Det tværgående samarbejde mellem landsbyer i Landsbyforum kan spille en væsentlig rolle i forhold til at dele erfaringer om at øge engagementet i landsbyerne.

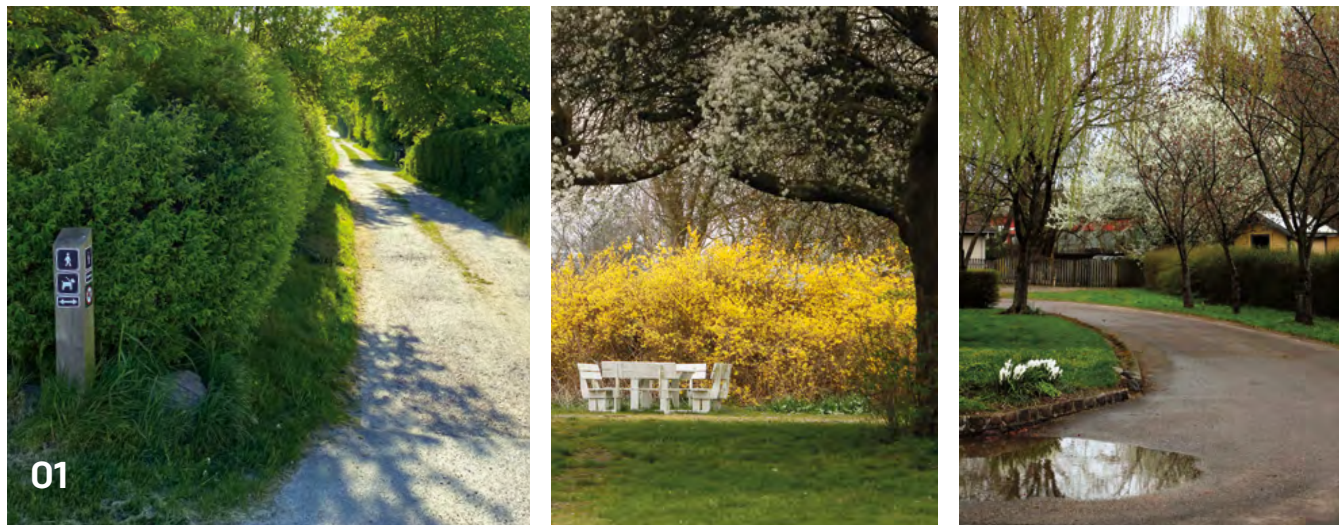
Tiltag som Stevns Kommune vil arbejde med at igangsætte eller understøtte:

- Inspiration til bylaug, borgerforeninger og andre grupper der arbejder for landsbyens fælles formål
- Støtte frivillige og inspirere flere til at involvere sig for at fremme lokalt engagement
- Fremme kommunikation i landsbyen og samarbejde internt mellem landsbyernes forskellige foreninger og andre organiseringer
- Fremme landsbyernes samarbejde med aktører og ressourcer uden for landsbyen, fx uddannelsesinstitutioner, studerende, kommunale aktører m.fl.
- Inspiration til at afprøve nye former for organiseringer og fællesskaber
- Afholde arrangementer med inspiration til landsbyudvikling.

ORGANISATIONS DIAGRAM
HOLTUG

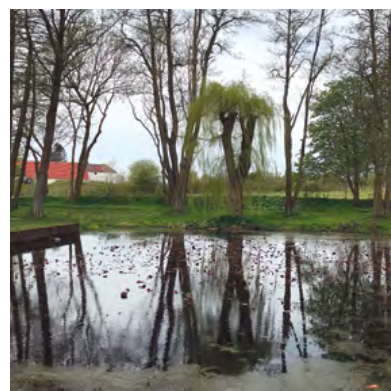
- 01 Holtug er som landsby godt organiseret med et Samarbejdsforum, der koordinerer mellem alle byens foreninger og mange aktører. Repræsentanter fra Bøgeskov Havn deltager også.
- 02 Forårsdag på engen i Endeslev. Bylau og borgerforeninger tager initiativer som er vigtige for landsbyernes fællesskab.
- 03 Den nye borgerforening i St. Tårnby har allerede taget mange initiativer og arbejder med et årshjul af aktiviteter.

Landsbyforum Stevns er landsbyernes egen netværksforening, som har til formål at fremme udvikling, trivsel og det frivillige liv i landsbyerne.

Det sker bl.a. ved at udveksle idéer og erfaringer og iværksætte fællesaktiviteter og initiativer på tværs af landsbyerne i kommunen.

Landsbyforum har tæt samarbejde med Stevns Kommune.

MÅL 6

Iværksætte udviklingstiltag som løfter flere landsbyer sammen

Flere steder i Danmark har man etableret samarbejder i såkaldte landsbyklynger, hvor landsbyer er gået sammen om udvikling af deres område. Mange steder er der positive erfaringer med at samle kræfterne på tværs og fx samarbejde om at dele samlingssteder eller andre faciliteter. Derfor giver det god mening at udvikle tværgående samarbejder på tværs af landsbyerne, der hvor det kan styrke landsbyerne, og de kan stå stærkere sammen.

Landsbyerne Magleby og Klippinge har fx arbejdet sammen om at styrke forbindelsen mellem de to byer og om at udvikle byrummet omkring Magleby Forsamlingshus, som benyttes af begge byer. Hellested, Barup, Arnøje og Tåstrup har et fast samarbejde gennem Hellested Borgerforening, og byerne har bl.a. gennemført et projekt, hvor man har fundet og markeret gamle stiforbindelser mellem byerne.

Der er potentiale for at udfolde mere samarbejde mellem de stevnske landsbyer. I Landsbyforums netværk af landsbyer er der grundlag for at identificere mulighederne og sætte tværgående tiltag på dagsordenen, som kommer flere landsbyer til gavn. Kommunen kan være med til at understøtte og hjælpe samarbejder på vej.

Tiltag som Stevns Kommune vil afsøge behov og muligheder for at realisere i samarbejde med landsbyer, Landsbyforum og andre relevante partnere:

- Kampagne med fokus på forskønnelse, bæredygtighed og bevaring af kommunens landsbymiljøer
- Borgerdrevet etablering af fælles varmeløsninger og energifællesskaber i samarbejde mellem landsbyer
- Etablering af tværgående samarbejder eller organisationer mellem lokalsamfund eller geografiske områder, som kan være grundlag for fælles udvikling, herunder hjælp til at søge ekstern finansiering
- Etablering af forsøg/ordninger med fx landsbypedeller, landsbybusser eller anden samkørsel der bidrager til mere bæredygtig transport og bedre mobilitet
- Anskaffelse af fælles grej og remedier som kan deles mellem flere landsbyer til aktiviteter og arrangementer
- Formidling og information om landsbyerne for beboere, besøgende og potentielle tilflyttere
- Etablering af fælles tværgående administration, fx af fælles varmeløsninger/energifællesskaber i flere landsbyer i samarbejde med forsyningsselskab
- Samarbejde med Stevns Erhverv, Stevns Klint Partnere og andre om at udnytte lokale styrkepositioner til at styrke det lokale erhvervsliv eller udvikling af turisme i landsbyer
- Etablering af stisystemer/trampestier der forbinder flere landsbyer
- Udvikling af samarbejdet mellem Landsbyforum og kommunen.

Udgivet af Stevns Kommune
Teknik & Miljø
Maj 2024

Redaktion
Jakob Hansen
Landsbykoordinator

Kontakt
landsbykoordinator@stevns.dk
Telefon +45 5657 5757
stevns.dk/landsbyer

stevns kommune